

(INTERNATIONALE) VERENIGINGEN ZONDER WINSTOOGMERK EN STICHTINGEN

MEERWAARDE VAN DE TUSSENKOMST
VAN DE BEDRIJFSREVISOR

Ingrijpende wijziging van het juridisch kader van de non-profitsector in de afgelopen jaren	3
Certificering van de jaarrekening door een commissaris: waarborg voor transparantie, betrouwbaarheid van de rekeningen en kwaliteit van de financiële, boekhoudkundige en interne controleprocedures	6
De tussenkomst van de commissaris: een opdracht in zes hoofdfasen	7
De commissaris, actor bij de certificering van de jaarrekening van talrijke entiteiten uit de verenigingssector	9
De commissaris: zijn meerwaarde	10

HERVORMING VAN HET ONDERNEMINGSRECHT (2018)

- Nieuw uniform ondernemingsbegrip – [Vzw's, ivzw's en stichtingen zijn ondernemingen](#)
- [Ondernemingsrechtbank](#) – Nu bevoegd voor vzw's, ivzw's en stichtingen (voorheen: rechtbank van eerste aanleg)
- Vzw's, ivzw's en stichtingen zijn onderworpen aan de [verplichtingen van het Wetboek van economisch recht \(WER\) met betrekking tot onder meer de boekhouding](#)
- Vzw's, ivzw's en stichtingen zijn onderworpen aan het bewijsstelsel dat van toepassing is op ondernemingen ([bewijskracht van de boekhouding, ...](#))
- Enz.

HERVORMING VAN HET INSOLVENTIERECHT (2018)

- Een vzw, een ivzw of een stichting zijn ondernemingen die [failliet kunnen gaan](#) of het voorwerp kunnen uitmaken van een procedure van gerechtelijke reorganisatie (PGR) of de aanstelling van een ondernemingsbemiddelaar
- Impact op de [aansprakelijkheid van de personen belast met de leiding](#):
 - Wegens een kennelijk grove fout die heeft bijgedragen tot het faillissement
 - In geval van laattijdige aangifte van het faillissement
 - In geval van onredelijke voortzetting van de activiteiten

INVOERING VAN HET NIEUW WETBOEK VAN VENNOOTSCHAPPEN EN VERENIGINGEN (2019)

- Geen verbod – vzw's, ivzw's en stichtingen **kunnen alle soorten activiteiten uitoefenen**, zelfs winstgevende
- **Verbod om, rechtsreeks of onrechtstreeks, enig vermogensvoordeel toe te kennen** aan haar oprichters, leden, bestuurders
- Nieuwe procedure in geval van **belangenconflict** – Meldings- en onthoudingsplicht, tussenkomst van de commissaris
- **Grotere bestuurdersaansprakelijkheid**, maar met een beperking afhankelijk van de grootte van de vzw / ivzw / stichting
- Verplichting voor het bestuursorgaan om te beraadslagen wanneer **de bedrijfscontinuïteit in het gedrang komt**
- Fusie-, splitsings- en omzettingmogelijkheden voor vzw's / ivzw's / stichtingen
- **Nieuwe vereffenings- en ontbindingsprocedures**

- Grote vzw's / ivzw's / stichtingen:
 - Grandes ASBL/AISBL/Fondations :
 - Volledig schema van de jaarrekening
 - **Jaarverslag**
 - **Benoeming van een commissaris**
 - Kleine vzw's / ivzw's / stichtingen:
 - Verkort schema van de jaarrekening
 - Micro vzw's / ivzw's / stichtingen:
 - "Microschema" van de jaarrekening

Vóór (wet van 1921)

	Zeer grote	Grote	Kleine
Jaargemiddelde van het personeelsbestand	> 100 of overschrijden meer dan één criterium	Voldoen aan meer dan één criterium	Voldoen niet aan meer dan één criterium
Jaargemiddelde van het personeelsbestand	> 50	> 5	5
Balanstotaal	> 3.650.000 €	> 1.249.500 €	1.249.500 €
Totaal aan andere dan uitzonderlijke ontvangsten	> 7.300.000 €	> 312.500 €	312.500 €

Na (WVV)

	Grote	Kleine	Micro
	Overschrijden meer dan één criterium	Voldoen niet aan meer dan één criterium	Voldoen niet aan meer dan één criterium
Jaargemiddelde van het personeelsbestand	> 50	50	10
Balanstotaal	> 4.500.000 €	4.500.000 €	700.000 €
Totaal aan andere dan uitzonderlijke ontvangsten	> 9.000.000 €	9.000.000 €	350.000 €

- Inzake boekhoudkundige verplichtingen is de dubbele boekhouding nu de norm, waarbij het gebruik van een vereenvoudigde boekhouding (ontvangsten / uitgaven) een optie is die voorbehouden is aan een vierde categorie van entiteiten, de "nano" (i)vzw's en stichtingen:

	Nano Voldoen niet aan meer dan één van de criteria:
Jaargemiddelde van het personeelsbestand	5
Totaal van de bezittingen	1.337.000 €
Totaal van de schulden	1.337.000 €
Totaal aan andere dan niet-recurrente ontvangsten, exclusief btw	334.500 €

Ten overstaan van deze afstemming van het rechtskader van vzw's, ivzw's en stichtingen op dat van de andere rechtspersonen,

Ten overstaan van deze uitbreiding van de rol van de bestuurder,

En ten overstaan van de toegenomen bestuurdersaansprakelijkheid,

De bedrijfsrevisor is een partner bij uitstek, die een externe expertise en een deskundige ondersteuning biedt bij de sturing van entiteiten.

Benoeming van een commissaris

De benoeming van een commissaris (noodzakelijkerwijs een bedrijfsrevisor) is verplicht hetzij vanwege de omvang van de vereniging / stichting, hetzij omdat de statuten van de vereniging / stichting hierin voorzien, ongeacht de omvang van de entiteit.

Het is een exclusieve bevoegdheid van de algemene vergadering, op voorstel van het bestuursorgaan. Deze benoeming kan soms ook worden opgelegd door de subsidieverlener via clausules rond de toekenning van subsidies of op grond van specifieke sectorale wetten.

De benoeming van een commissaris mag niet worden verward met deze van een verificateur van de rekeningen, ook al worden beide benoemd door de algemene vergadering. De eerste is noodzakelijkerwijs een bedrijfsrevisor, die zich aan duidelijke arbeidsnormen en strenge onafhankelijkheidsregels houdt. Zijn opdracht is van openbare orde en hetzelfde geldt voor zijn attesteringsverslag dat samen met de jaarrekening van de entiteit openbaar zal worden gemaakt. Het verslag van de verificateur is niet van openbare orde en wordt niet openbaar gemaakt. Zijn werkzaamheden worden niet omkaderd door beroepsnormen.

CERTIFICERING VAN DE JAARREKENING DOOR EEN COMMISSARIS: WAARBORG VOOR TRANSPARANTIE, BETROUWBAARHEID VAN DE REKENINGEN EN KWALITEIT VAN DE FINANCIËLE, BOEKHOUDKUNDIGE EN INTERNE CONTROLEPROCEDURES

- 1 Deze certificering verhoogt de betrouwbaarheid van **financiële informatie** en draagt zo bij tot de **leesbaarheid van de rekeningen en de beoordeling ervan door de omgeving**.
- 2 Ze vormt een **hefboom voor vooruitgang op het gebied van interne controle** door verenigingen en stichtingen aan te moedigen om te zorgen voor betrouwbaardere, efficiëntere en meer bruikbare sturings- en controletools, waardoor een betere risicobeheersing en anticipatie op de toekomst mogelijk wordt.
- 3 Ze versterkt het nut en de rol van de rekeningen bij het bepalen van de strategieën en **verbetert zo het beheer** van verenigingen en stichtingen.
- 4 In dit opzicht is de certificering **een waarborg en een sterk signaal voor geloofwaardigheid en professioneel gedrag** ten opzichte van leden, donoren, voogdijorganen, toezichhoudende autoriteiten en alle andere private of publieke partners.
- 5 Het is een **voortgangsproces** waarmee entiteiten waarvan de rekeningen zijn gecertificeerd,
 - hun omgeving gerust kunnen stellen,
 - de mogelijkheden tot verbetering kunnen vaststellen,
 - passende actieplannen kunnen uitwerken en tegelijkertijd een hulpmiddel bieden voor vergelijking met andere entiteiten.

WERKZAAMHEDEN VOORAFGAAND AAN DE TUSSENKOMST VAN DE COMMISSARIS

Deze werkzaamheden kunnen op verschillende manieren worden aangepakt:

- Het betrouwbaarder maken van de financiële overzichten door het corrigeren van verkeerde boekingen, evenals het documenteren van de uitgevoerde werkzaamheden en het verantwoorden van de boekhoudkundige saldi van deze overzichten (samenstelling van een afsluitend dossier)
- Een systeem voor het beheersen van boekhoudkundige en financiële risico's om ze te identificeren en te beschikken over een passend intern controlesysteem gericht op het voorkomen van dergelijke risico's
- Het beveiligen van informatiesystemen in termen van boekhoudkundige kwaliteit (geautomatiseerde interne beheersingsmaatregelen, beheer van toegangsautorisaties, traceerbaarheid van verrichtingen, beveiliging van interfaces, enz.)

Het jaarverslag, een nieuwigheid

Sinds de inwerkingtreding van het WVV zijn de bestuursorganen van grote verenigingen en stichtingen verplicht om een jaarverslag op te stellen waarin zij rekenschap geven van hun beleid. Dit document wordt ter goedkeuring voorgelegd aan de algemene vergadering van leden (in het geval van vzw's en ivzw's) en moet tegelijk met de jaarrekening worden neergelegd. De inhoud ervan is wettelijk bepaald en is volledig. Het is ook de gelegenheid om te communiceren over niet-financiële gegevens.

Door zijn ervaring in handelsvennootschappen (voor wie deze verplichting al sinds vele jaren geldt) en zijn kennis van de entiteit waarvan hij de commissaris is, is de bedrijfsrevisor een bevoorrechte gesprekspartner voor personen belast met de leiding om hen bij te staan bij de voorbereiding van dit document.

Andere diensten dan de certificering van de rekeningen

In de non-profitsector kan de commissaris regelmatig aan zijn certificeringsopdracht van de jaarrekening verwante opdrachten uitvoeren, zoals:

- Verklaring van overeenstemming van de gedane uitgaven met het voorwerp van de toegekende subsidie,
- Verslag van bevindingen naar aanleiding van de uitgevoerde overeengekomen specifieke werkzaamheden betreffende het toewijzen van uitgaven aan een project,
- Uitvoerig verslag over de opdracht aan de toezichhoudende overheid,
- Enz.

DE HOOFDFASEN VAN DE OPDRACHT

De commissaris verdeelt zijn certificeringsopdracht van de jaarrekening in grote fasen, van de opdrachtaanvaarding tot het tot uitdrukking brengen van zijn oordeel. Een globale kennis van de entiteit moet worden verworven om de opdracht te kanaliseren en inzicht te krijgen in de significante gebieden en systemen. Terwijl de beginselen en modaliteiten van de wettelijke controle

worden beheerst door een reeks referentiestandaarden, past de commissaris zijn opdracht aan in functie van de behoeften en de omgeving van de entiteiten waarvan hij de rekeningen certificeert.

De commissaris mengt zich nooit in het beheer van de entiteit.

DE COMMISSARIS, **ACTOR BIJ DE CERTIFICERING** VAN DE JAARREKENING VAN TALRIJKE ENTITEITEN UIT DE VERENIGINGSSECTOR

België telt ongeveer 150.000 organisaties zonder winstooigemerk, die als volgt worden opgesplitst:

Aantal entiteiten op 1 januari

	2014		2015		2016		2017		2018		2019*	
vzw	138.245	97,9%	140.682	97,8%	142.828	97,7%	144.621	97,6%	146.598	97,6%	142.873	97%
ivzw	2.026	1,4 %	2.105	1,5 %	2.200	1,5 %	2.245	1,5 %	2.295	1,5 %	2.198	1,5%
Stichtingen	922	0,7 %	1.021	0,7 %	1.152	0,8 %	1.251	0,8 %	1.354	0,9 %	2.087	1,4%
	141.193	100 %	143.808	100 %	146.180	100 %	148.180	100 %	150.247	100 %	147.158	100%

Bron: "Non-profit :een uitbreiding van het ondernemerslandschap", Graydon, mei 2018, p. 13.

* De gegevens voor 2019 zijn op basis van de database van de Kruispuntbank van Ondernemingen berekend.

De verenigingssector is een significant onderdeel van het Belgisch economisch weefsel:

Gemiddelde grootte van de izw's¹ per bedrijfstak in 2017:

	Aantal izw's	Bruto toegevoegde waarde (in miljoenen euro's)	Gemiddelde bruto toegevoegde waarde per izw (x1000)	Jaarlijkse gemiddelde groei (2009-2017)
Landbouw en industrie	123	242	1.964	3,1 %
Diensten	2.299	2.098	913	2,5 %
Onderwijs	1.250	541	433	3,1 %
Menselijke gezondheidszorg	808	8.166	10.106	3,4 %
Maatschappelijke dienstverlening	4.401	7.697	1.749	4,0 %
Kunsten, amusement en recreatie	3.220	738	229	2,7 %
Overige diensten	6.959	2.179	313	3,2 %
Totaal izw's	19.060	21.661	1.136	3,5 %

Bron: "Het economische gewicht van instellingen zonder winstooigemerk in België", Koning Boudewijnstichting en Nationale Bank van België, mei 2020, p. 25.

De benoeming van een rekeningencommissaris is verplicht:

- zodra bepaalde drempels worden overschreden (zie tabel op pagina 4),
- wanneer de statuten dit opleggen,
- krachtens wettelijke of regelgevende bepalingen die van toepassing zijn op bepaalde sectoren.

Talrijke (i)vzw's besluiten, met het oog op financiële transparantie en deugdelijk bestuur, om op vrijwillige basis een commissaris te benoemen.

¹ Instellingen zonder winstooigemerk, gedefinieerd als zijnde "de vzw's, de ivzw's, de bedienaars van de eredienst, de vakverenigingen en politieke partijen (feitelijke verenigingen), en verder ook de stichtingen en de beroep- of vakverenigingen [...] met gesalarieerd personeel en/of die hun jaarrekeningen neerleggen bij de Balanscentrale" (op. cit., p. 13). Het betreft dus de grootste entiteiten.

- **Onafhankelijke gesprekspartner** voor de personen belast met de leiding en de financiële verantwoordelijken;
- **Objectieve** toelichting van een onafhankelijk deskundige die op de hoogte is van de **feitelijke situatie van de entiteit**;
- **Inschatting en graduele aanpak van de risico's** waaraan de entiteit is blootgesteld;
- Belangrijke aanzet tot voorstellen die leiden tot een **sterkere interne controle en sterker bestuur**;
- Analyse- en perspectiefvaardigheden waardoor meer rekening kan worden gehouden met de **boekhoudkundige en financiële belangen**.

Deze brochure werd door de Commissie “non-profitsector” opgesteld, samengesteld uit de volgende leden:
Fernand Maillard, Jean Fossion, Jean-François Nobels, Didier Bernard, Olivier de Bonhome, Koen Keuppens, Joseph Marko en Peter Lenoir.

Vragen of opmerkingen?

Raadpleeg de website van het IBR (www.ibr-ire.be) of contacteer ons op tech@ibr-ire.be

